

Συνταγές μαγειρικής

» Προστακτική αορίστου

Προστακτική αορίστου

- **Προστακτική** είναι η έγκλιση που χρησιμοποιούμε όταν προστάζουμε, όταν δίνουμε εντολές ή οδηγίες σε κάποιον ή ακόμα όταν θέλουμε να εκφράσουμε παράκληση ή ευχή.

Παραδείγματα

- Άνοιξε την πόρτα. (προσταγή)
- Στρίψε δεξιά στο τέλος του δρόμου. (οδηγία)
- Φέρε μου, σε παρακαλώ, το βιβλίο. (παράκληση)
- Βοήθησέ την, Παναγία μου. (ευχή)

- Οι καταλήξεις της προστακτικής της ενεργητικής φωνής για τον αόριστο είναι -ε, -τε.

Παράδειγμα

- παίζε (β' ενικό πρόσωπο), παίζτε (β' πληθυντικό πρόσωπο)

Να θυμάσαι ότι... Το τρίτο πρόσωπο δεν έχει ξεχωριστό τύπο και συμπληρώνεται από την υποτακτική: **ας (να) παίξει, ας (να) παίξουν.**

- Η προστακτική αορίστου των σύνθετων ρημάτων με πρώτο συνθετικό κάποια πρόθεση (π.χ. *ανά, κατά, μετά, διά, παρά, από, επί, υπέρ, αντί* κ.ά.) και δεύτερο συνθετικό ένα δισύλλαβο ρήμα α' συζυγίας (π.χ. *γράφω, βλέπω, τρέπω, βάλλω* κ.λπ.) σχηματίζεται χωρίς την αύξηση (δηλαδή χωρίς το *ε* που μπαίνει μπροστά από τα ρήματα στην οριστική του αορίστου και του παρατατικού της ενεργητικής φωνής).

• Παράδειγμα

Οριστική	Προστακτική
παρέβλεψα	—
παρέβλεψες	παράβλεψε
παρέβλεψε	—
παραβλέψαμε	—
παραβλέψατε	παραβλέψτε
παρέβλεψαν	—

Να θυμάσαι ότι... Η **αύξηση** (δηλαδή το *ε*-) που μπαίνει μπροστά από τα ρήματα στην οριστική του αορίστου μένει μόνο όταν τονίζεται.

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου των σύνθετων ρημάτων ο τόνος ανεβαίνει στην προπαραλήγουσα.

Παράδειγμα

- *υπόγραψε, μετάτρεψε, διάβλεψε, απόβαλε* κ.λπ.
- ✓ Η προστακτική αορίστου των απλών και των σύνθετων ρημάτων σχηματίζεται χωρίς την αύξηση.

Παραδείγματα

- γράψε, μάθε
- παράγγειλε και όχι παρήγγειλε
- αντίγραψε και όχι αντέγραψε

- ✓ Τα ρήματα σε -ίζω, -είζω, -οίζω και -ύζω διατηρούν στην προστακτική αορίστου τα **ι, ει, οι, υ** της κατάληξης.

Παραδείγματα

- αρχίστε (αρχίζω)
- δανείστε (δανείζω)
- αθροίστε (αθροίζω)
- κατακλύστε (κατακλύζω) κ.λπ.

- ✓ Τα ρήματα της β' συζυγίας (σε -ώ) σχηματίζουν το β' πληθυντικό της προστακτικής του ενεργητικού αορίστου σε **-ήστε** (η παραλήγουσα γράφεται με **η** [ήτα]).

Παραδείγματα

- τηλεφωνήστε (τηλεφωνώ)
- κρατήστε (κρατώ)
- προχωρήστε (προχωρώ) κ.λπ.

Ασκήσεις*

7.1 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου.

- α) Αντίγραψε (αντιγράφω) τις παρακάτω λέξεις.
β) (προβλέπω) τις κινήσεις του αντιπάλου.

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- γ) (διαβάζω) προσεκτικά τις οδηγίες χρήσης.
- δ) (διαλέγω) τα χρώματα που σου αρέσουν και
..... (ζωγραφίζω) την εικόνα.
- ε) (δίνω) μου το βιβλίο και
(φεύγω) από μπροστά μου.
- στ) (δανείζω) το βιβλίο σου στον Αλέξη.

7.2 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στο β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου.

- α) Τηλεφωνήστε (τηλεφωνώ) αμέσως στο γιατρό.
- β) (αθροίζω) τα γινόμενα και
(λύνω) την άσκηση.
- γ) (νικώ) κάθε φόβο σας.
- δ) (στολίζω) το χριστουγεννιάτικο δέντρο.
- ε) (προχωρώ) πιο γρήγορα, παρακαλώ.
- στ) (καταγράφω) όλες τις ζημιές από τις φωτιές.

7.3 Συμπλήρωσε τα κενά στα παρακάτω ρήματα με *ι, η ή υ*.

δακρ...ύ...στε	γύρ.....σε
στρ...ύ...ψε	κατακλ...ύ...στε
συγχωρ...ύ...στε	συμφων...ύ...στε
σφουγγάρ.....σε	καλ...ύ...ψτε
ακουμπ...ύ...στε	διαφήμ.....σε

7.4 Ξαναγράψε το παρακάτω κείμενο μεταφέροντας τα ρήματα στο β' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου.

Σε μια κατσαρόλα βάζω τον κιμά με το λάδι και το κρεμμύδι, ανακατεύω και προσθέτω την πιπεριά, το καρότο, το κρασί, ζάχαρη, αλάτι και πιπέρι. Μετά ρίχνω τις

ντομάτες και το χυμό ντομάτας, προσθέτω λίγο νερό και αφήνω τον κιμά να βράσει και να μείνει με τη σάλτσα του.

(Γλώσσα ΣΤ΄ Δημοτικού, ΟΕΔΒ 2006)

Σε μια κατσαρόλα βάλτε / βάλτε.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Στη διαφήμιση... όλα είναι δυνατά!

- » Το θαυμαστικό (!), το ερωτηματικό (;), τα αποσιωπητικά (...)
- » Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων

Το θαυμαστικό (!), το ερωτηματικό (;), τα αποσιωπητικά (...)

□ Το **θαυμαστικό (!)** το σημειώνουμε:

- ύστερα από επιφωνήματα ή επιφωνηματικές φράσεις που εκφράζουν ευχή, χαρά, λύπη, απορία, θαυμασμό κ.ά.

Παράδειγμα

- Μακάρι να μην ερχόταν ποτέ! (ευχή)
- Πόσο χαίρομαι που είσαι εδώ! (χαρά)
- Αχ! το πόδι μου. (λύπη)
- Απορώ πώς μπόρεσε να το κάνει αυτό! (απορία)
- Τι όμορφα μάτια! (θαυμασμός)

- σε προστακτικές.

Παράδειγμα

- Πρόσεχε!

□ Το **ερωτηματικό (;)** το χρησιμοποιούμε όταν ρωτάμε.

Παράδειγμα

- Πότε έφυγες;

Να θυμάσαι ότι... Το ερωτηματικό το χρησιμοποιούμε ακόμα και όταν φαίνεται να μην περιμένουμε απάντηση στην ερώτησή μας – σε ρητορικές δηλαδή ερωτήσεις.

Παράδειγμα

- *Κάνει ό,τι θέλει. Τολμάει, άλλωστε, κανείς να του φωνάξει; (ενν.: δεν τολμάει)*

- ❑ Τα **αποσιωπητικά (...)** τα χρησιμοποιούμε στο τέλος μιας πρότασης όταν θέλουμε να αποσιωπήσουμε κάτι, δηλαδή όταν δεν ολοκληρώνουμε το νόημα της πρότασης είτε από συγκίνηση είτε γιατί τη συνέχεια εύκολα μπορεί κάποιος να τη φανταστεί είτε γιατί αυτό που θα πούμε είναι γνωστό στους άλλους. Επίσης τα χρησιμοποιούμε όταν φαίνεται πως σταματάμε λίγο τη φωνή μας για να τονίσουμε εκείνο που ακολουθεί, ώστε να το προσέξει ο αναγνώστης.

Παραδείγματα

- *Ζήτησε συγγνώμη αμέσως, γιατί αλλιώς...*
- *Μου έδειξε τα μάτια της. Ήταν... κατακόκκινα.*

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Μετά το θαυμαστικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα. Αν όμως η πρόταση δεν έχει τελειώσει, συνεχίζουμε με μικρό γράμμα.

Παραδείγματα

- *Έχει υπέροχη γεύση! Εσύ το έφτιαξες;*
- *Συγχαρητήρια! τους είπε ο δάσκαλος.*
- ✓ Όταν σε μια πρόταση υπάρχουν επιφωνήματα, το θαυμαστικό μπαίνει συνήθως στο τέλος της πρότασης. Μπορεί όμως να μπει και αμέσως μετά το επιφώνημα.

Παράδειγμα

- Εύγε, Πετράκη!
- ή
- Εύγε! Πετράκη.

- ✓ Μετά το ερωτηματικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα, εκτός αν συνεχίζεται η φράση.

Παραδείγματα

- Πότε θα φύγετε; Απόψε ή αύριο;
- Γιατί κλαις; μάλωσε η μητέρα την κόρη της.

- ✓ Εάν στο τέλος μιας πρότασης χρειαστεί να μπει ερωτηματικό ή θαυμαστικό και αποσιωπητικά, τα αποσιωπητικά θα μπουν τελευταία.

Παράδειγμα

- Να έφυγε, άραγε, για το εξωτερικό όπως μας είχε πει;...
- Και να σκεφτείς ότι είναι ολόκληρος άντρας πα!...

Ασκήσεις*

8.1 Βάλε στο τέλος των παρακάτω προτάσεων θαυμαστικό, ερωτηματικό ή αποσιωπητικά.

- α) Ποιος έφαγε όλο το τσουρέκι; ρώτησε η γιαγιά.
- β) Αχ, και να 'ξερες
- γ) Τι όμορφο ζευγάρι
- δ) Δε φαντάζεσαι τι έγινε μόλις άρχισε να μιλάει

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- ε) Η παράσταση άρχισε, ώσπου ξαφνικά
στ) Ποιος είσαι και από πού έρχεσαι
ζ) Το Σάββατο θα πάμε στο θέατρο

8.2 Διόρθωσε τα λάθη στη στίξη και άλλαξε τα κεφαλαία γράμματα σε μικρά ή το αντίστροφο όπου χρειάζεται.

- α) Ποιος θα λύσει την άσκηση; Ρώτησε ο δάσκαλος.
.....
Ποιος θα λύσει την άσκηση; ρώτησε ο δάσκαλος.
- β) Αλίμονό σου αν έρθω εκεί;
.....
- γ) Πέρασαν τα Χριστούγεννα.
.....
- δ) Ποιος φανταζόταν ότι θα εμφανιστεί ύστερα από τόσα χρόνια;
.....
- ε) Μυρίζει απαίσια; τι είναι;
.....
- στ) Γιατί αργήσατε πού είχατε πάει!
.....
- ζ) Οχ το πόδι μου...
.....

8.3 Σημείωσε τα αποσιωπητικά όπου χρειάζεται στις παρακάτω προτάσεις.

- α) Μη με κοιτάξεις έτσι, γιατί...
β) Μήπως θα μπορούσα να είπα διστακτικά η Θάλεια.
γ) Δοκιμάστε τις νέες μας γεύσεις και απολαύστε νοστιμιά!
δ) Γευτείτε τα λαχταριστά γλυκά μας και θα καταλάβετε τι εννοούμε!

ε) Αν τολμήσει να έρθει θα μετανιώσει την ώρα και τη στιγμή .

στ) Πέρασε το καλοκαίρι

ζ) Καταλαβαίνεις τι έγινε μόλις άρχισε ο καβγάς .

8.4 Σημείωσε το ερωτηματικό όπου χρειάζεται στις παρακάτω προτάσεις.

α) Οι γονείς της Ελένης δεν ήρθαν στη γιορτή. Γιατί;

β) Πού γύριζες μέχρι αυτή την ώρα Γιατί δεν ειδοποίησες ότι θα αργήσεις

γ) Πού πήγαν όλοι

δ) Τον πήρα τηλέφωνο αλλά δεν απαντάει. Μήπως του συνέβη κάτι

ε) Μου δανείζεις το τετράδιό σου Θέλω να αντιγράψω μια άσκηση.

στ) Πόσο κόστισε ο καινούριος υπολογιστής που αγόρασες

ζ) Έρχεσαι μαζί μου στα μαγαζιά Θέλω να αγοράσω μια μπλούζα.

Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων

❑ Ο **συγκριτικός** και ο **υπερθετικός βαθμός** αποτελούν τα παραθετικά του επιθέτου. Χρησιμοποιούμε τα παραθετικά για να δηλώσουμε διάφορα είδη και διάφορους βαθμούς σύγκρισης με βάση το επίθετο.

– Ο **συγκριτικός βαθμός**: το επίθετο σε συγκριτικό βαθμό φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό από ένα άλλο.

Παράδειγμα

• Το κρέας είναι **νοστιμότερο** (ή **πιο νόστιμο**) από το ψάρι.

– Ο **υπερθετικός βαθμός**: το επίθετο σε υπερθετικό βαθμό φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό απ' όλα τα όμοιά του.

Παράδειγμα

- Το κρέας είναι **το νοστιμότερο** (ή **το πιο νόστιμο**) από τις υπόλοιπες τροφές. (παράδειγμα 1)
- Το κρέας είναι **νοστιμότατο** (ή **πολύ νόστιμο**). (παράδειγμα 2)

Να θυμάσαι ότι... Ο υπερθετικός βαθμός διακρίνεται σε **σχετικό υπερθετικό** και σε **απόλυτο υπερθετικό**. Στο σχετικό υπερθετικό το επίθετο φανερώνει πως το ουσιαστικό που συγκρίνεται μ' όλα του ίδιου είδους έχει σε πιο μεγάλο βαθμό την ποιότητα ή ιδιότητα που εκφράζει (παράδειγμα 1). Στον απόλυτο υπερθετικό το επίθετο φανερώνει πως το ουσιαστικό έχει κάποιο γνώρισμα σε πολύ μεγάλο βαθμό χωρίς να γίνεται σύγκριση με άλλα ουσιαστικά (παράδειγμα 2).

Σχηματισμός παραθετικών επιθέτων		
	Καταλήξεις	Παραδείγματα
Συγκριτικός (μονολεκτικά)	α) -ότερος, -ότερη, -ότερο	εξυπνότερος, εξυπνότερη, εξυπνότερο
	β) -ύτερος, -ύτερη, -ύτερο	μεγαλύτερος, μεγαλύτερη, μεγαλύτερο
	γ) -έστερος, -έστερη, -έστερο	ευγενέστερος, ευγενέστερη, ευγενέστερο
(περιφραστικά)	πιο + θετικός βαθμός του επιθέτου	πιο έξυπνος, πιο έξυπνη, πιο έξυπνο
Σχετικός Υπερθετικός	άρθρο + συγκριτικός βαθμός του επιθέτου	(μονολεκτικά →) ο εξυπνότερος, η εξυπνότερη, το εξυπνότερο
		(περιφραστικά →) ο πιο έξυπνος, η πιο έξυπνη, το πιο έξυπνο

Απόλυτος Υπερθετικός (μονολεκτικά)	α) -ότατος, -ότατη, -ότατο β) -ύτατος, -ύτατη, -ύτατο γ) -έστατος, -έστατη, -έστατο	εξυπνότατος, εξυπνότατη, εξυ- πνότατο ταχύτατος, ταχύτατη, ταχύτατο ευγενέστατος, ευγενέστατη, ευγενέστατο
(περιφραστικά)	πολύ (ή πολύ πολύ ή πάρα πο- λύ) + θετικός βαθμός του επι- θέτου	πολύ (ή πολύ πολύ ή πάρα πολύ) έξυπνος, πολύ (ή πολύ πολύ ή πάρα πολύ) έξυπνη, πολύ (ή πολύ πολύ ή πάρα πολύ) έξυπνο

- Εκτός από τα επίθετα, παραθετικά σχηματίζουν και τα επιρρήματα σε **-α (-ά)**, **-ιά** ή **-ώς** που προέρχονται από αυτά.

Παραδείγματα

- ώριμος → *ώριμα*
- ταχύς → *ταχιά*
- διεθνής → *διεθνώς*

Σχηματισμός παραθετικών επιρρημάτων		
	Καταλήξεις	Παραδείγματα
Συγκριτικός (μονολεκτικά)	α) -ότερα β) -ύτερα γ) -έστερα	θρεπτικότερα βαρύτερα επιμελέστερα
(περιφραστικά)	πιο + θετικός βαθμός του επιρ- ρήματος	πιο θρεπτικά πιο βαριά πιο επιμελώς
Υπερθετικός (μονολεκτικά)	α) -ότατα β) -ύτατα γ) -έστατα	θρεπτικότετα βαρύτετα επιμελέστερα

(περιφραστικά)	πολύ + θετικός βαθμός του επιρρήματος	πολύ θεραπευτικά πολύ βαριά πολύ επιμελώς
----------------	--	--

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Γράφονται με **ο** (όμικρον) τα παραθετικά των επιθέτων σε **-ος (-ός), -η (-ή), -ο (ό)**:
- ότερος, -ότερη, -ότερο (συγκριτικός)
 - ότατος, -ότατη, -ότατο (υπερθετικός).

Παραδείγματα

- **τίμιος** → τιμιότερος – τιμιότερη – τιμιότερο (συγκριτικός)
τιμιότατος – τιμιότατη – τιμιότατο (υπερθετικός)
- **σοφός** → σοφότερος – σοφότερη – σοφότερο (συγκριτικός)
σοφότατος – σοφότατη – σοφότατο (υπερθετικός)

- ✓ Γράφονται με **ω** (ωμέγα) τα παραθετικά που προέρχονται από τα επιρρήματα **άνω** και **κάτω**.

Παραδείγματα

- **άνω** → ανώτερος – ανώτερη – ανώτερο (συγκριτικός)
ανώτατος – ανώτατη – ανώτατο (υπερθετικός)
- **κάτω** → κατώτερος – κατώτερη – κατώτατο (συγκριτικός)
κατώτατος – κατώτατη – κατώτατο (υπερθετικός)

- ✓ Γράφονται με **υ** (ύψιλον) τα παραθετικά των επιθέτων σε **-ύς, -ιά, -ύ**:
- ύτερος, -ύτερη, -ύτερο (συγκριτικός)
 - ύτατος, -ύτατη, -ύτατο (υπερθετικός).

Παράδειγμα

- **βαθός** → βαθύτερος – βαθύτερη – βαθύτερο (συγκριτικός)
βαθύτατος – βαθύτατη – βαθύτατο (υπερθετικός)

- ✓ Η λέξη **πιο**, που χρησιμοποιούμε για να σχηματίσουμε το συγκριτικό βαθμό, είναι επίρρημα και γράφεται με **ι** (γιώτα). Δεν πρέπει να την υπερδεύουμε με το ουδέτερο της ερωτηματικής αντωνυμίας **ποιο** που γράφεται με **οι** (όμικρον γιώτα).

Παραδείγματα

- Το ποδόσφαιρο είναι **πιο** δημοφιλές άθλημα από το μπάσκετ.

αλλά

Ποιο είναι το αγαπημένο σου μάθημα;

Ασκήσεις *

8.5 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω λέξεων με το γράμμα που λείπει.

ταχ...ύ...τατη	π.....ο γεναίος
π.....ο δυνατός	αν...ί...τατα
ψηλ...ί...τερη	κατ...ί...τερος
πλατ...ί...τερος	νοστιμ...ί...τερη
βραδ...ί...τατα	σοφ...ί...τατο

8.6 Γράψε μονολεκτικά τον υπερθετικό βαθμό των παρακάτω επιθέτων.

α) πλούσιος	→	πλουσιότατος.....
β) φρέσκος	→	
γ) βαθύς	→	
δ) ακριβός	→	

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- ε) φωτεινός →
- στ) ωραίος →
- ζ) επιβλητικός →

8.7 Γράψε περιφραστικά τον υπερθετικό βαθμό των παρακάτω επιθέτων.

- α) ο ψηλός → ο πιο ψηλός ή πολύ ψηλός ή πολύ πολύ ψηλός.....
ή πάρα πολύ ψηλός.....
- β) η γρήγορη →
.....
- γ) το δυνατό →
.....
- δ) η τίμια →
.....
- ε) ο δίκαιος →
.....
- στ) το ευγενικό →
.....
- ζ) ο στοργικός →
.....

Η χελώνα και ο Ρεβιθάκης

► Τα διαλυτικά (¨)

Τα διαλυτικά (¨)

- Τα **διαλυτικά** (¨) είναι ένα από τα διάφορα ορθογραφικά σημεία της γλώσσας και σημειώνονται πάνω από το **ι** ή το **υ** για να δείξουμε ότι τα φωνήεντα αυτά προφέρονται χωριστά από το προηγούμενο φωνήεν α, ε, ο ή υ.

Παραδείγματα

- γαῐδούρι, ᾰῤηνία, μᾰϊντανός

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ **Σημειώνουμε** διαλυτικά όταν οι λέξεις γράφονται με κεφαλαία γράμματα, επειδή δεν υπάρχει τόνος που να καθορίζει την προφορά τους.

Παραδείγματα

- ΧᾸῘΔΕΥΩ, ΜᾸῘΟΣ, ΝΕΡᾸῘΔΑ κ.λπ.

- ✓ **Δε σημειώνουμε** διαλυτικά:

– όταν το προηγούμενο φωνήεν παίρνει τόνο.

Παραδείγματα

- χάιδεψα χαιδεύω
- νεράιδα αλλά νεραϊδοχώρα
- κορόιδο κοροϊδεύω

– όταν δεν έχουμε δίψηφο φωνήεν, γιατί στις περιπτώσεις αυτές φαίνεται καθαρά ότι τα δύο φωνήεντα προφέρονται χωριστά.

Παραδείγματα

- Μωσής, διυλίζω, διυλιστήριο, γήινος, πρωί, μυωπία, Πομπηία.

– όταν το προηγούμενο φωνήεν ανήκει σε δίψηφο γράμμα.

Παράδειγμα

- παλαικός, μπαμπούνος, επιπλοποιία κ.λπ.

Ασκήσεις*

9.1 Σημείωσε τα διαλυτικά, όπου χρειάζεται, στις παρακάτω λέξεις.

χαιδεύω, νεράιδα, αυπνία, Μωσής, πρωί, Μάιος, πλάι, φαί, κοροϊδεύω,
λαϊκός, εμπορουπάλληλος, πλαινός, υιοθεσία, ταίζω, καίκι, ολόιδιος

χαιδεύω,

.....

.....

.....

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

9.2 Γράψε Σ (σωστό) ή Λ (λάθος) για να δείξεις αν τα διαλυτικά έχουν χρησιμοποιηθεί σωστά ή όχι στις παρακάτω λέξεις.

α) εγωϊσμός	[.Λ.]	ζ) προϊόν	[.....]
β) προϊστάμενος	[.....]	η) υϊοθετώ	[.....]
γ) ευρωπαϊκός	[.....]	θ) Πομπηϊα	[.....]
δ) χάϊδεμα	[.....]	ι) διϋλίζω	[.....]
ε) πρωϊ	[.....]	ια) ελληνοϊταλικός	[.....]
στ) ταϊζω	[.....]	ιβ) σαϊτα	[.....]

9.3 Ξαναγράψε τις παρακάτω λέξεις διορθώνοντας τα λάθη που έχουν γίνει με τα διαλυτικά.

α) ΑΥΠΝΟΣ	→	ΑΨΝΟΣ.....
β) γαιτανάκι	→	
γ) ΑΠΛΟΙΚΟΣ	→	
δ) μαιντανός	→	
ε) ΣΑΙΤΑ	→	
στ) πρωτείνη	→	
ζ) μαιμού	→	

17η Νοέμβρη*

► Επαναληπτικές ασκήσεις

10.1 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου.

- α) Μοίρασε..... (μοιράζω) τα γλυκά στα παιδιά.
- β) (ζυγίζω) τα φρούτα, σε παρακαλώ.
- γ) (ταΐζω) το μωρό. Δεν το ακούς που κλαίει;
- δ) (περνώ) το βράδυ να μιλήσουμε.
- ε) (εξηγώ) μου γιατί συμπεριφέρθηκες μ' αυτό τον άσχημο τρόπο.
- στ) «..... (δένω) τα κορδόνια σου γιατί αλλιώς θα πέσεις», είπε η μητέρα στο γιο της.

10.2 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στο β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου.

- α) Εγκαταλείψτε..... (εγκαταλείπω) το πλοίο αμέσως, πρόσταξε ο καπετάνιος τους ναύτες.

* Στην ενότητα 17η Νοεμβρίου προτείνουμε επαναληπτικές ασκήσεις για την εμπέδωση της ορθογραφίας των προηγούμενων μαθημάτων.

Οι απαντήσεις στις Επαναληπτικές ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- β) (δυναμώνω) τη μουσική και
(διασκεδάζω) μαζί μας.
- γ) (διορθώνω) τα λάθη που υπάρχουν στο κείμενο και
..... (αντιγράφω) τις διορθωμένες λέξεις στο τετράδιό σας.
- δ) (ενισχύω) την ομάδα σας με καλύτερους παίκτες.
- ε) (δοκιμάζω) τις εκπληκτικές γεύσεις των γλυκών μας!
- στ) (διπλώνω) τα ρούχα σας και
(βάζω) τα στα συρτάρια της ντουλάπας.

10.3 Διάγραψε τη λέξη που είναι γραμμένη λάθος.

- βήδωσε – βίδωσε
βρομίστε – βρομήστε
βούρτσισε – βούρτσισε
ακουμπήστε – ακουμπείστε
δάκρυσε – δάκρισε
αθροίστε – αθρίστε
παραλήψτε – παραλείψτε
κηρύξτε – κηρήξτε
κατακλίστε – κατακλύστε

10.4 Σημείωσε τα εισαγωγικά (« »), το ερωτηματικό (;) και τα αποσιωπητικά (...) όπου χρειάζεται στο παρακάτω κείμενο και άλλαξε τα κεφαλαία γράμματα σε μικρά ή το αντίστροφο όπου χρειάζεται.

[...] «Πού να βρίσκεται ο Παύλος μέσα στο Πολυτεχνείο κι αυτή η φωνή του αγοριού που λέει και ξαναλέει: εδώ Πολυτεχνείο . εδώ Πολυτεχνείο Πόσο μοιάζει με τη φωνή του Μάνου η Μαρία το μεσημέρι κατέβηκε να δει . θαμπώσανε τα μάτια της κόσμος πολλές γύρω τριγύρω , και μέσα από τα κάγκελα απλώνονταν τα χέρια για

να δεχτούν τις προσφορές του λαού: Τρόφιμα , τσιγάρα , σοκολάτες , λουλούδια .

(Γλώσσα ΣΤ΄ Δημοτικού, ΟΕΔΒ 2006)

10.5 Σημείωσε στις παρακάτω προτάσεις τα εισαγωγικά (« »), το ερωτηματικό (;) ή το θαυμαστικό (!) όπου χρειάζεται.

- α) Ο σταθμός του Πολυτεχνείου συμβουλεύει: «Βάλτε λεμόνι στα μάτια σας, μην τα τρίβετε».
- β) Τα τανκς κατέβηκαν . Ποια παιδιά σημαδεύουν
- γ) Ποια παιδιά έχουν ξεκουμπώσει τα πουκάμισά τους και περιμένουν τις σφαίρες
- δ) Εδώ Πολυτεχνείο . Θέλουμε ορθοπεδικούς . Έχουμε πληγωμένους .
- ε) Έχει πάει 2.00 το πρωί και έχει πλέον τελειώσει το τελεσίγραφο
Και τότε, βλέπουμε άξαφνα το τανκς .
- στ) Όσο σκέφτομαι ότι οι φοιτητές μάς έδιναν σάντουιτς και τσιγάρα, μετά απ' όσα τους κάναμε
- ζ) Σκέφτομαι τι πήγα και έκανα

10.6 Γράψε μονολεκτικά τα παραθετικά των παρακάτω επιρρημάτων.

- α) σοφά →σοφότερα..... ,σοφότατα.....
- β) άνω → ,
- γ) κάτω → ,
- δ) βαθιά → ,
- ε) ταχιά → ,
- στ) αληθώς → ,
- ζ) πλούσια → ,

10.7 Σημείωσε τα διαλυτικά, όπου χρειάζεται, και τόνισε τις παρακάτω λέξεις.

α) κοροϊδεύω	ζ) προισταμενος
β) σαιτα	η) λαικν
γ) ευρωπαϊκός	θ) ταιζω
δ) μποι	ι) νεραιδοχώρα
ε) ολοισιος	ια) γαιδουρι
στ) προιον	ιβ) πλαι

10.8 Ξαναγράψε τις παρακάτω λέξεις διορθώνοντας τα λάθη που έχουν γίνει με τα διαλυτικά.

α) ΓΑΙΔΟΥΡΑΚΙ	→	ΓΑΪΔΟΥΡΑΚΙ.....
β) ΜΑΙΝΤΑΝΟΣ	→	
γ) αυπνία	→	
δ) ολόϊδιος	→	
ε) καφείνη	→	
στ) καίκι	→	
ζ) πλαινός	→	

Σπίτι μας είναι η γη

► Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος (ισοσύλλαβα)

Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος (ισοσύλλαβα)

- Τα ισοσύλλαβα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος τονίζονται είτε στην παραλήγουσα (παροξύτονα) είτε στην προπαραλήγουσα (προπαροξύτονα).

	ΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ		ΠΡΟΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ	
Ενικός αριθμός				
Ονομαστική	το	μέρ ος	το	έδαφ ος
Γενική	του	μέρ ους	του	εδάφ ους
Αιτιατική	το	μέρ ος	το	έδαφ ος
Κλητική	–	μέρ ος	–	έδαφ ος
Πληθυντικός αριθμός				
Ονομαστική	τα	μέρ η	τα	εδάφ η
Γενική	των	μερ ών	των	εδαφ ών
Αιτιατική	τα	μέρ η	τα	εδάφ η
Κλητική	–	μέρ η	–	εδάφ η

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Τα ισοσύλλαβα ουδέτερα ουσιαστικά σε **-ος** στην ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική του πληθυντικού τελειώνουν σε **-n**.

Παραδείγματα

- το κράτος – τα κράτ**n** (ον., αι.), κράτ**n** (κλητ.)
- το βέλος – τα βέλ**n** (ον., αι.), βέλ**n** (κλητ.)

- ✓ Τα προπαροξύτονα ουδέτερα σε **-ος** στη γενική του ενικού και στην ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική του πληθυντικού τονίζονται στην παραλήγουσα.

Παραδείγματα

- το μέγεθος, του μεγέθους – τα μεγέθ**n** (ον., αι.), μεγέθ**n** (κλητ.)
- το στέλεχος, του στελέχους – τα στελέχ**n** (ον. αι.), στελέχ**n** (κλητ.)

- ✓ Τα ουδέτερα σε **-ος** τονίζονται στη γενική του πληθυντικού στη λήγουσα.

Παραδείγματα

- το έθνος – των εθ**nών**
- το έδαφος – των εδα**φών**

- ✓ Τα παροξύτονα ουδέτερα όρος, άνθος και χείλος σχηματίζουν τη γενική του πληθυντικού ως εξής: των ορέ**ων**, των ανθέ**ων**, των χειλέ**ων**.

11.1 Συμπλήρωσε τις καταλήξεις και τόνισε τις παρακάτω λέξεις.

- α) το θάρρ.....
- β) τα μεγεθ.....
- γ) του στελεχ.....
- δ) των βελ.....
- ε) του μηκ.....
- στ) τα κερδ.....
- ζ) του εδαφ.....
- η) τα παχ.....

11.2 Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις βάζοντας τα ουσιαστικά που ακολουθούν στο σωστό τύπο.

έτος, λάθος, ίχνος, δάσος, βρέφος, άνθος, έθνος, βάθος

- α) Όλοι οι άνθρωποι πρέπει να μαθαίνουν από τα^{λάθη}..... τους.
- β) Οι δράστες διέφυγαν χωρίς να αφήσουν
- γ) «Αύριο θα σας ανακοινώσω το οριστικό πρόγραμμα ολόκληρου του σχολικού» είπε ο δάσκαλος στους μαθητές.
- δ) Οι ωκεανογράφοι μελετούν τα των θαλασσών.
- ε) Οι καταστροφές των από τις πυρκαγιές είναι συχνό φαινόμενο στις μέρες μας.
- στ) Χιλιάδες παιδιά, ακόμη και, πεθαίνουν από τις επιδημίες και την πείνα που προκαλούν οι πόλεμοι.

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- ζ) Αν όλα τα έλυναν ειρηνικά τις διαφορές τους, ο κόσμος μας θα ήταν καλύτερος.
- η) Η εικόνα των του αγρού είναι καταπληκτική.

11.3 Σχημάτισε φράσεις γράφοντας το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική του πληθυντικού αριθμού.

α) Η θνησιμότητα – το βρέφος.

.....
Η θνησιμότητα των βρεφών.

β) Το χρώμα – το χείλος.

.....

γ) Τα ύψη – το όρος.

.....

δ) Η ποικιλία – το είδος.

.....

ε) Οι θρησκείες – το κράτος.

.....

στ) Η διαγραφή – το χρέος.

.....

Αιολική γη

- » Ουδέτερα ουσιαστικά σε -μα (ανισοσύλλαβα)
- » Πότε βάζουμε κατάληξη -τε και πότε -ται

Ουδέτερα ουσιαστικά σε -μα (ανισοσύλλαβα)

- Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -μα είναι ανισοσύλλαβα και τονίζονται άλλα στην παραλήγουσα (παροξύτονα) και άλλα στην προπαραλήγουσα (προπαροξύτονα).

	ΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ		ΠΡΟΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ	
Ενικός αριθμός				
Ονομαστική	το	κύμα	το	διάλειμμα
Γενική	του	κύματος	του	διαλείμματος
Αιτιατική	το	κύμα	το	διάλειμμα
Κλητική	–	κύμα	–	διάλειμμα
Πληθυντικός αριθμός				
Ονομαστική	τα	κύματα	τα	διαλείμματα
Γενική	των	κυμάτων	των	διαλειμμάτων
Αιτιατική	τα	κύματα	τα	διαλείμματα
Κλητική	–	κύματα	–	διαλείμματα

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Τα ουσιαστικά σε **-μα** μπορεί να τελειώνουν:

– σε **-εμα** (η παραλήγουσα γράφεται με **ε** [έψιλον]).

Παραδείγματα

- ψάρεμα, ψέμα, δέμα, θέμα, κλάδεμα, απόθεμα, κούρεμα κ.λπ.

! **Εξαιρείται:** αίμα.

– σε **-ημα** και **-ήμα** (η παραλήγουσα γράφεται με **η** [ήτα]).

Παραδείγματα

- μηχανήμα, τηλεγράφημα, αδίκημα, ζήτημα, μάθημα, διάστημα κ.λπ.
- βήμα, νήμα, κτήμα, κλήμα (αμπέλι) κ.λπ.

! **Εξαιρούνται** και τελειώνουν:

- σε **-υμα** και **-ύμα:** ίδρυμα, ένδυμα, διάλυμα, κάλυμμα, κατάλυμα, κώλυμα, ξέπλυμα, μήνυμα, Ιεροσόλυμα, κύμα.
- σε **-ειμμα:** διάλειμμα, έλλειμμα, υπόλειμμα.
- σε **-ίμα:** κλίμα (καιρικές συνθήκες), κρίμα.

– σε **-ωμα** (η παραλήγουσα γράφεται με **ω** [ωμέγα])

Αυτή την κατάληξη έχουν τα ουδέτερα ουσιαστικά που παράγονται από ρήματα που τελειώνουν σε **-ώνω**.

Παραδείγματα

- άπλωμα (απλώνω), σιδέρωμα (σιδερώνω), δίπλωμα (διπλώνω), κρύωμα (κρυώνω), ελάττωμα (ελαπτώνω), βίωμα (βιώνω), αξίωμα (αξιώνω), τέντωμα (τεντώνω) κ.λπ.

- ✓ Τα ουδέτερα σε **-μα** που παράγονται από ρήματα που έχουν πριν από την κατάληξη **π, β, φ** ή **πτ** γράφονται με δύο μι (**-μια**).

Παραδείγματα

- κόμμα (κόβω), τρίμμα (τρίβω), άλλειμμα (αλείφω), γράμμα (γράφω), βλέμμα (βλέπω), κάλυμμα (καλύπτω) κ.λπ.

- ✓ Τα ουδέτερα σε **-μα** στη γενική του πληθυντικού τονίζονται στην παραλήγουσα.

Παραδείγματα

- τα χρώματα – των χρωμάτων
- τα δέματα – των δεμάτων

Ασκήσεις *

12.1 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω λέξεων με **ι, η ή υ** και τόνισε όπου χρειάζεται.

ένδ...υ.μα	μάθ.....μα	μήν.....μα
επιφών.....μα	κρ.....μα	Ιεροσόλ.....μα
κλ.....μα	ζήτ.....μα	ξέπλ.....μα
κλ.....μα	αδίκ.....μα	διάλ.....μα
τηλεγράφ.....μα	πρόβλ.....μα	διάστ.....μα
ίδρ.....μα	κ.....μα	μηχάν.....μα

12.2 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω λέξεων με **μ ή νμ**.

γρά.μ.μ.α	τρί.....α	κό.....α
κλάδε.....α	βλέ.....α	διάλει.....α
υπόλει.....α	ψέ.....α	ξέπλυ.....α
άλλει.....α	δέ.....α	αξίω.....α
απόθε.....α	κάλυ.....α	κατάλυ.....α

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

12.3 Γράψε τα παρακάτω ουσιαστικά στην ίδια πτώση στον άλλο αριθμό και τόνισέ τα.

- α) του μαθήματος →των μαθημάτων.....
β) το γράμμα →
γ) τα κλαδέματα →
δ) του ελλείμματος →
ε) τα τρίμματα →
στ) του κύματος →
ζ) τα ιδρύματα →
η) το κάλυμμα →

12.4 Γράψε τα ουδέτερα ουσιαστικά που παράγονται από τα παρακάτω ρήματα.

- α) καρφώνω →κάρφωμα.....
β) σιδερώνω →
γ) γράφω →
δ) ράβω →
ε) τρίβω →
στ) βλέπω →
ζ) ελαττώνω →
η) κλαδεύω →

Πότε βάζουμε κατάληξη -τε και πότε -ται

- ☐ Τα ρήματα έχουν δύο φωνές, την **ενεργητική** και την **παθητική**. Στην παθητική φωνή ανήκουν τα ρήματα που λήγουν σε **-μαι** στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα.

Παραδείγματα

- **μπερδεύομαι, στολίζομαι, ακούγομαι, τυλίζομαι** κ.λπ.

- Τα ρήματα, όπως και τα ονόματα, έχουν δύο αριθμούς, τον ενικό και τον πληθυντικό. Οι καταλήξεις των ρημάτων στο β' πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα της ενεργητικής φωνής και στο γ' ενικό πρόσωπο του ενεστώτα της ενεργητικής φωνής έχουν κατάληξη **-τε** και **-ται** αντίστοιχα. Για να καταλάβουμε πότε το **ε** γράφεται και πότε **αι**, αρκεί να προσέξουμε αν το υποκείμενο είναι σε ενικό ή σε πληθυντικό αριθμό.

Παραδείγματα

- Εσείς γελά**τε** δυνατά. (το υποκείμενο είναι σε πληθυντικό αριθμό)

αλλά

- Ο Γιώργος κά**θεται** στο πρώτο τραπέζι. (το υποκείμενο είναι σε ενικό αριθμό)

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Έχουν κατάληξη **-τε** και γράφονται με **ε** (έψιλον) τα ρήματα που βρίσκονται στο β' πληθυντικό πρόσωπο της ενεργητικής φωνής.

Παράδειγμα

- Εσείς αντέ**χετε**.

- ✓ Έχουν κατάληξη **-ται** και γράφονται με **αι** (άλφα γιώτα) τα ρήματα που βρίσκονται στο γ' ενικό πρόσωπο της παθητικής φωνής.

Παράδειγμα

- Αυτή πλέ**νεται**.

- ✓ Επίσης έχουν κατάληξη **-ται** και γράφονται με **αι** (άλφα γιώτα) και τα **απρόσωπα ρήματα** της παθητικής φωνής.

Παράδειγμα

- Δεν επιτρί**πεται** το κάπνισμα μέσα στο νοσοκομείο.

Να θυμάσαι ότι... Απρόσωπα ρήματα ονομάζονται τα ρήματα που χρησιμοποιούνται μόνο στο γ' ενικό πρόσωπο και δεν έχουν υποκείμενο κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα (αφηρημένα έννοια, ιδιότητα κ.λπ.).

Ασκήσεις*

12.5 Συμπλήρωσε τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις με **-τε / -ται**.

- α) Βεβαιωθείτε... ότι έχετε κλειδώσει όλες τις πόρτες.
- β) Ο Δημήτρης βασίζε..... στις δικές του δυνάμεις.
- γ) Τι ώρα σάλπαρε.....;
- δ) Βαφτίζε..... ο δούλος του Θεού Αντώνιος...
- ε) Η εγκληματικότητα συνεχώς αυξάνε..... στις μέρες μας.
- στ) Μη χτυπά..... τα ζώα.

12.6 Συμπλήρωσε τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις με **ε ή αι**.

- α) Τόσο κρύο δεν αντέχετα!...!
- β) Σιγά μην έρθει μαζί μας. Αυτός βαριέτ..... που ζει!
- γ) Απαγορεύετ..... το κάπνισμα σε όλους τους δημόσιους χώρους.
- δ) Πεινάτ.....; ρώτησε η μητέρα τα παιδιά της.
- ε) Ελάτ..... να χορέψουμε.
- στ) Μη ρίχνετ..... σκουπίδια στο ποτάμι.

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

12.7 Γράψε Σ (σωστό) ή Λ (λάθος) για να δείξεις αν είναι σωστή ή όχι η ορθογραφία των παρακάτω ρημάτων.

- α) Γράψεται τις ασκήσεις; [..Λ..]
- β) Επιτρέπεται το παρκάρισμα. [....]
- γ) Βλέπεται εκείνο το κόκκινο κτίριο; [....]
- δ) Αξίζει να θαυμάζετε ένα τέτοιο έργο τέχνης! [....]
- ε) Τι ώρα έρχεται το τρένο; [....]
- στ) Πιστεύετε τα ψέματά του; [....]
- ζ) Ο Αντρέας ασχολείτε με τους υπολογιστές. [....]

12.8 Υπογράμμισε το ρήμα με τη σωστή κατάληξη στις παρακάτω προτάσεις.

- α) Μη ραντίζεται / ραντίζετε τα φυτά αυτή την εποχή.
- β) Έχετε / Έχεται λίγο χρόνο;
- γ) Επιτρέπεται / Επιτρέπετε να κοιτάτε αλλά όχι να αγγίζετε / αγγίζεται.
- δ) Όταν λες ανέκδοτα, η Κατερίνα ξεκαρδίζεται / ξεκαρδίζετε.
- ε) Πόσο πολύ ταιριάζετε / ταιριάζεται!
- στ) Μην τον παρεξηγείς. Ξεχνιέται / Ξεχνιέτε καμιά φορά.
- ζ) Υποτίθεται / Υποτίθετε ότι θα ερχόσουν νωρίς!

Ολική καταστροφή στις καλλιέργειες

- » Τα επίθετα σε -ης, -ης, -ες
- » Ορθογραφία μετοχών παθητικής φωνής

Τα επίθετα σε -ης, -ης, -ες

- ❑ Τα επίθετα σε -ης, -ης, -ες τονίζονται είτε στη λήγουσα (οξύτονα) είτε στην παραλήγουσα (παροξύτονα).

	ΟΞΥΤΟΝΑ					
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Ενικός αριθμός						
Ονομαστική	ο	υγιής	η	υγιής	το	υγιές
Γενική	(του	υγιούς)	(της	υγιούς)	(του	υγιούς)
Αιτιατική	τον	υγιή	την	υγιή	το	υγιές
Κλητική	–	υγιή(ς)	–	υγιής	–	υγιές
Πληθυντικός αριθμός						
Ονομαστική	οι	υγιείς	οι	υγιείς	τα	υγιή
Γενική	των	υγιών	των	υγιών	(των	υγιών)
Αιτιατική	τους	υγιείς	τις	υγιείς	τα	υγιή
Κλητική	–	υγιείς	–	υγιείς	–	υγιή

	ΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ				
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο
Ενικός αριθμός					
Ονομαστική	ο	συνήθης	η	συνήθης	το σύνθηες
Γενική	(του	συνήθους)	(της	συνήθους)	(του συνήθους)
Αιτιατική	το	συνήθη	τη	συνήθη	το σύνθηες
Κλητική	–	συνήθης	–	συνήθης	– σύνθηες
Πληθυντικός αριθμός					
Ονομαστική	οι	συνήθεις	οι	συνήθεις	τα συνήθη
Γενική	των	συνήθων	των	συνήθων	(των συνήθων)
Αιτιατική	τους	συνήθεις	τις	συνήθεις	τα συνήθη
Κλητική	–	συνήθεις	–	συνήθεις	– συνήθη

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Το αρσενικό και το θηλυκό γένος των επιθέτων σε **-ης, -ης, -ης** στον ενικό αριθμό γράφονται με **η** (ήτα), ενώ στον πληθυντικό γράφονται με **ει** (έψιλον γιώτα).

Παραδείγματα

Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
• ο επιμελής μαθητής	αλλά	οι επιμελείς μαθητές
τον επιμελή μαθητή		τους επιμελείς μαθητές
• η επιμελής μαθήτρια	αλλά	οι επιμελείς μαθήτριες
την επιμελή μαθήτρια		τις επιμελείς μαθήτριες

- ✓ Τα παροξύτονα ουσιαστικά σε **-ώδης** στη γενική πληθυντικού κατε-
βάζουν τον τόνο στη λήγουσα στη γενική του πληθυντικού αριθμού.

Παραδείγματα

- ο ελώδης – των ελωδών
- ο δασώδης – των δασωδών

- ✓ Πολλά από τα επίθετα αυτά χρησιμοποιούνται συχνά ως ουσιαστι-
κά, έχουν δηλαδή **ουσιαστικοποιηθεί**· στην περίπτωση αυτή σχη-
ματίζουν τη γενική του ενικού σε **-n**.

Παραδείγματα

- ο ασθενής – του ασθενή, ο συγγενής – του συγγενή,
ο ευγενής – του ευγενή, ο ιθαγενής – του ιθαγενή κ.λπ.

Ασκήσεις *

13.1 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με το κατάλληλο επίθετο από την παρένθεση στο σωστό τύπο.

δασώδης, θυελλώδης, αμμώδης, ευγενής, προσεχής, αλματώδης, καταρρακτώδης

- α) Χθες το βράδυ έριξεκαταρρακτώδη..... βροχή.
β) Οι Πανελλήνιες Εξετάσεις θα διεξαχθούν τον Μάιο.
γ) Η συμπεριφορά σου ήταν ανάρμοστη και δεν ταιριάζει σε
κυρία.
δ) Η υγεία του παρουσίασε επιδείνωση.

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- ε) Τα καράβια θα παραμείνουν και σήμερα δεμένα σε όλα τα λιμάνια της χώρας εξαιτίας των ανέμων.
- στ) Μου αρέσει να κολυμπώ σε θάλασσες με παραλίες.
- ζ) Ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε το νομοσχέδιο σχετικά με την προστασία των εκτάσεων.

13.2 Συμπλήρωσε τις καταλήξεις στα παρακάτω επίθετα και τόνισέ τα.

α) τις θορυβώδεις πόλεις	δ) το συνηθ..... ύποπτο
β) των υγι..... ανθρώπων	ε) της αχαν..... χώρας
γ) της ακριβ..... ώρας	στ) τα δηλητηριωδ..... φίδια

13.3 Γράψε τις παρακάτω φράσεις στον άλλο αριθμό.

α) τα ευφυή παιδιά	→ το ευφυές παιδί
β) το επικερδές επάγγελμα	→
γ) των ασταθών χαρακτήρων	→
δ) τους μανιώδεις καπνιστές	→
ε) την ευμεγέθη διάσταση	→
στ) τα πολυτελή σπίτια	→
ζ) των σαφών οδηγιών	→

13.4 Τόνισε τα παρακάτω επίθετα και αντιστοίχισέ τα με το κατάλληλο ουσιαστικό.

α) των δυσχερών	•	• δικαίου
β) την ευτυχη	•	• διάθεση
γ) του διεθνους	•	• εκτάσεων
δ) την πολεμοχαρη	•	• συμφωνιών
ε) τους ηττοπαθεις	•	• κατάληξη
στ) τις επιφανεις	•	• συνθηκών
ζ) των ελωδων	•	• οικογένειες
η) των διμερων	•	• ανθρώπους

Ορθογραφία μετοχών παθητικής φωνής

- ❑ Μετοχή παθητικής φωνής έχουν ο ενεστώτας και ο παρακειμένος.

Παραδείγματα

- Μου μίλησε με **τρεμάμενη** φωνή. (μτχ. ενεστώτα)
- Το χωράφι ήταν καλά **σκαμμένο**. (μτχ. παρακειμένου)

- ❑ Ορισμένα ρήματα σχηματίζουν από το θέμα του ενεστώτα μετοχή παθητικού ενεστώτα. Η μετοχή αυτή έχει κατάληξη **-άμενος, -όμενος, -ώμενος**. Η χρήση της είναι σπάνια και χρησιμοποιείται συνήθως ως επίθετο.

Παραδείγματα

- Με πλησίασε με **τρεμάμενα** πόδια.
- Έχει πάντα **χαρούμενη** διάθεση.
- Ο μόχθος του **εργαζόμενου** ανθρώπου είναι πολύτιμος.
- Ο κύριος Αλέξης είναι το **τιμώμενο** πρόσωπο της αποψινής βραδιάς.

Να θυμάσαι ότι... Ορισμένες από τις μετοχές αυτές έχουν γίνει ουσιαστικά-ουσιαστικοποιημένες μετοχές. Αυτό συμβαίνει όταν το ουσιαστικό που προσδιορίζει η μετοχή παραλείπεται επειδή εννοείται εύκολα. Τότε η μετοχή αυτή χρησιμεύει ως **υποκείμενο** ή **αντικείμενο** ρημάτων. Τέτοιες μετοχές είναι: *τα πλεούμενα, το περιεχόμενο, τα κρατούμενα, τα μελλούμενα, οι εργαζόμενοι*.

Παράδειγμα

- Οι **εργαζόμενοι** ξεσηκώθηκαν και έκαναν απεργία. (ενν. άνθρωποι)

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Η κατάληξη **-όμενος** της μετοχής ενεστώτα παθητικής φωνής τονίζεται στην προπαραλήγουσα και γράφεται με **ο** (όμικρον).

Παραδείγματα

- ενδιαφερόμενος, λεγόμενος, εργαζόμενος, εμπορευόμενος κ.λπ.

Να θυμάσαι ότι... Μερικές μετοχές που προέρχονται από λόγια ρήματα της β' συζυγίας δεν ακολουθούν τον κανόνα και έχουν κατάληξη **-ώμενος**. Η προπαραλήγουσα τονίζεται και γράφεται με **ω** (ωμέγα).

Παραδείγματα

- τιμώμενος (τιμώ), προσδοκώμενος (προσδοκώ) κ.λπ.

- ✓ Η μετοχή παρακειμένου παθητικής φωνής μπορεί να τελειώνει:

- σε **-εμένος** (γράφεται με **ε** [έψιλον] και ένα **μ** [μι])· οι μετοχές αυτές προέρχονται κυρίως από ρήματα που τελειώνουν σε **-εύω**.

Παραδείγματα

- μαζεμένος (μαζεύω), παιδεμένος (παιδεύω), μαγεμένος (μαγεύω) κ.λπ.

- σε **-ημένος** (γράφεται με **η** [ήτα] και ένα **μ** [μι])· οι μετοχές αυτές προέρχονται κυρίως από ρήματα που τελειώνουν σε **-αίνω** και από ρήματα της β' συζυγίας.

Παραδείγματα

- μαθημένος (μαθαίνω), αναστημένος (ανασταίνω) κ.λπ.
- αγαπημένος (αγαπώ), θεωρημένος (θεωρώ), κεντημένος (κεντώ) κ.λπ.

- σε **-υμένος** (γράφεται με **υ** [ύψιλον] και ένα **μ** [μι])· οι μετοχές αυτές προέρχονται κυρίως από ρήματα που τελειώνουν σε **-ύνω**.

Παραδείγματα

- **χυμένος** (χύνω), **ντυμένος** (ντύνω), **μεγεθυμένος** (μεγεθύνω) κ.λπ.
- σε **-ωμένος** (γράφεται με **ω** [ωμέγα] και ένα **μ** [μι])· οι μετοχές αυτές προέρχονται κυρίως από ρήματα που τελειώνουν σε **-ώνω** και από ορισμένα ανώμαλα ρήματα.

Παραδείγματα

- **τεντωμένος** (τεντώνω), **απλωμένος** (απλώνω), **σιδερωμένος** (σιδερώνω) κ.λπ.
- **ιδωμένος** (βλέπω), **ειπωμένος** (λέω), **γινωμένος** (γίνομαι), **καμωμένος** (κάνω), **πωμένος** (πίνω), **φαγωμένος** (τρώω).
- σε **-ισμένος** (γράφεται με **ι** [γιώτα])· οι μετοχές αυτές προέρχονται κυρίως από ρήματα που τελειώνουν της **α'** συζυγίας που τελειώνουν σε **-ίζω**.

Παραδείγματα

- **δροσιμένος** (δροσίζω), **αποφασισμένος** (αποφασίζω) κ.λπ.

Να θυμάσαι ότι... Τα ρήματα της **α'** συζυγίας που στην οριστική ενεστώτα τελειώνουν σε **-ήζω**, **-ύζω**, **-είζω** και **-οίζω** διατηρούν τα **η, υ, ει, οι** της παραλήγουσας και στη μετοχή παρακειμένου γιατί ανήκουν στο θέμα του ρήματος.

Παραδείγματα

- **πρησμένος** (πρήζω), **δακρυσμένος** (δακρύζω), **δανεισμένος** (δανείζω), **αθροισμένος** (αθροίζω) κ.λπ.
- σε **-μμένος** (η παραλήγουσα γράφεται με δύο **μ** [μμ])· οι μετοχές αυτές προέρχονται από ρήματα που στην οριστική ενεστώτα τελειώνουν σε **-πω**, **-βω**, **-φω**, **-πτω**.

Παραδείγματα

- **εγκαταλειμμένος** (εγκαταλείπω), **ραμμένος** (ράβω), **βαμμένος** (βάφω), **καλυμμένος** (καλύπτω) κ.λπ.

13.5 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω μετοχών με μ ή μμ.

α) ρα.μμ.ένος	ζ) σιδερω.....ένος
β) τεντω.....ένος	η) παιδε.....ένος
γ) βα.....ένος	θ) καλυ.....ένος
δ) μαγε.....ένος	ι) τρι.....ένος
ε) αλει.....ένος	ια) χυ.....ένος
στ) θρε.....ένος	ιβ) γρα.....ένος

13.6 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω μετοχών με ι, η, ει, οι ή υ.

α) χτυπ.η.μένος	στ) πετυχ.....μένος
β) αθρ.....σμένος	ζ) μεγεθ.....μένος
γ) στολ.....σμένος	η) ντ.....μένος
δ) κατακλ.....σμένος	θ) πρ.....σμένος
ε) δαν.....σμένος	ι) ποτ.....σμένος

13.7 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω μετοχών με ο ή ω και τόνισέ τες.

α) καμ.ω.μένος	ε) λερ.....μενος
β) τιμ.....μενος	στ) φαγ.....μενος
γ) προδ.....μενος	ζ) κ.....μμενος
δ) διαμαρτυρ.....μενος	η) ειπ.....μενος

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

13.8 Γράψε τις μετοχές του παθητικού παρακειμένου των παρακάτω ρημάτων.

- α) κόβω → κομμένος.....
- β) θάβω →
- γ) τρίβω →
- δ) αλείφω →
- ε) βάφω →
- στ) καλύπτω →
- ζ) εγκαταλείπω →

Τριάντα εννιά καφενεία και ένα κουρείο

► Το τελικό ν

Το τελικό ν

□ Μερικές λέξεις άλλοτε διατηρούν το **τελικό ν** και άλλοτε το χάνουν. Οι λέξεις αυτές είναι:

- α) τα οριστικά άρθρα **το(ν), τη(ν)**·
- β) το αόριστο άρθρο **ένα(ν)**· (το θηλυκό **μια** γράφεται πάντα χωρίς **ν**)
- γ) το αριθμητικό **ένα(ν)**· (το θηλυκό **μια** γράφεται πάντα χωρίς **ν**)
- δ) η προσωπική αντωνυμία γ' προσώπου **αυτή(ν), τη(ν)**·
- ε) οι άκλιτες λέξεις **δε(ν), μη(ν)**.

► Το τελικό **ν** διατηρείται όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από:

- φωνήεν (**α, ε, η, ι, ο, υ, ω**)
- τα σύμφωνα **κ, π, τ**
- τα δίψηφα σύμφωνα **μπ, ντ, γκ, τσ, τζ**
- τα διπλά σύμφωνα **ξ, ψ**.

Παραδείγματα

- τον άπιστο, την αγγελία
- τον καφετζή, την τράπεζα, στην καρέκλα, σ' αυτήν τραγουδούσα
- τον μπακάλη, στην ντουλάπα, στον γκρεμό, την τσίχλα, τον τζιτζικα
- στον ψυκτικό, μην ψάχνεις, στην ξενιτιά, δεν ξεχνώ

► Το τελικό **ν** χάνεται όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από:

- β, γ, δ, ζ, θ, λ, μ, ν, ρ, σ, φ, χ.

Παραδείγματα

- το βράχο, το Θεό, τη μάχη, δε συμμερίζομαι, τη σκάφη, μη φιλάς, αυτή θέλω

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

✓ Διατηρούν πάντα το τελικό ν:

- η προσωπική αντωνυμία **αυτόν, τον**.

Παραδείγματα

- Αυτόν γύρευα.

Τον χαστούκισα.

- το τροπικό επίρρημα **σαν**.

Παράδειγμα

- Πεινάω **σαν** λύκος!

Ασκήσεις*

14.1 Βάλε το τελικό ν όπου χρειάζεται.

- α) το..Υ.. ψάχνω
- β) τη..... αναζήτησα
- γ) σ' αυτή..... μίλησα
- δ) το..... πίστεψα
- ε) στο..... γκρεμό
- στ) τη..... μπανιέρα
- ζ) δε..... ξέρω
- η) μη..... ρωτήσεις
- θ) τη..... μέρα

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

14.2 Βρες τα λάθη που έχουν γίνει στην εφαρμογή του τελικού ν.

- α) τη πρόσβαλα →την πρόσβαλα.....
- β) δε ψευδίζω →
- γ) την νίκησα →
- δ) ένα οδηγό →
- ε) τον συνάνθρωπο →
- στ) αυτήν θέλω →
- ζ) στο μπαξέ →
- η) αυτό γνώρισα →

14.3 Ξαναγράψε τις παρακάτω φράσεις εφαρμόζοντας τους κανόνες του τελικού ν.

- α) Δε ξεκινώ αν δε έρθεις μαζί μου.
.....Δεν ξεκινώ αν δεν έρθεις μαζί μου.....
- β) Αυτήν θαύμαζα ανέκαθεν.
.....
- γ) Καθόταν σα βρεγμένη γάτα!
.....
- δ) Την διέκοψα και εκείνη δεν θύμωσε μαζί μου.
.....
- ε) Θα έρθεις μαζί μου στην συναυλία απόψε;
.....
- στ) Μη ψάχνεις τα κλειδιά σου. Τα έχω εγώ.
.....
- ζ) Χιλιάδες Έλληνες έμειναν στη ξενιτιά για χρόνια.
.....

Καλοκαίρι με δρεπάνι, τσουγκράνα και αμίλητο νερό!

► Ο ενεργητικός αόριστος των ρημάτων

Ο ενεργητικός αόριστος των ρημάτων

- Ο ενεργητικός αόριστος των ρημάτων της α' και της β' συζυγίας διακρίνεται σε **σιγματικό** και **άσιγμο**. Ο σιγματικός αόριστος τελειώνει σε **-σα, -ξα, -ψα** και ο άσιγμος σε **-α**.

Παραδείγματα

- διαβάζω – διάβασα, τρέχω – έτρεξα, βλάπτω – έβλαψα
- φέρνω – έφερα, αποτρελαίνω – αποτρέλανα, ασχημαίνω – ασχήμυνα.

Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Τα ρήματα της α' συζυγίας διατηρούν στον ενεργητικό αόριστο τα **η, ι, υ, ει, οι, ο** και **ω** που έχουν στο θέμα της οριστικής του ενεστώτα.

Παραδείγματα

- στήνω – έστησα, πνίγω – έπνιξα, λύνω – έλυσα, δανείζω – δάνεισα, αθροίζω – άθροισα, αρμόζω – άρμωσα, νιώθω – ένιωσα κ.λπ.

- ✓ Τα ρήματα που στον ενεστώτα τελειώνουν σε **-ίζω** στον ενεργητικό αόριστο τελειώνουν σε **-ισα** (η παραλήγουσα γράφεται με **ι** [γιώτα]).

Παραδείγματα

- ορίζω – όρισα, μυρίζω – μύρισα κ.λπ.

- ✓ Τα ρήματα που στον ενεστώτα τελειώνουν σε **-ώνω** στον ενεργητικό αόριστο τελειώνουν σε **-ωσα** (η παραλήγουσα γράφεται με **ω** [ωμέγα]).

Παραδείγματα

- σιδερώνω – σιδέρωσα, απλώνω – άπλωσα, καρφώνω – κάρφωσα, ξηλώνω – ξήλωσα, αφιερώνω – αφιέρωσα κ.λπ.

- ✓ Τα ρήματα που στον ενεστώτα τελειώνουν σε **-λλω** στον ενεργητικό αόριστο γράφονται με ένα **λ** [λάμδα].

Παραδείγματα

- προβάλλω – πρόβαλα, σφάλλω – έσφαλα, ψάλλω – έψαλα κ.λπ.

- ✓ Τα ρήματα της β' συζυγίας στον ενεργητικό αόριστο μπορεί να τελειώνουν:

– σε **-νσα** (η παραλήγουσα γράφεται με **η** [ήτα]).

Παραδείγματα

- γεννώ – γέννησα, μελετώ – μελέτησα, μετρώ – μέτρησα κ.λπ.

! Εξαιρούνται και γράφονται με **υ** [ύψιλον]:

μεθώ – μέθυσα, μηνώ – μήνυσα.

– σε **-ασα**.

Παραδείγματα

- γελώ – γέλασα, πεινώ – πείνασα, διψώ – δίψασα κ.λπ.

– σε **-αξα**.

Παραδείγματα

- πετώ – πέταξα, κοιτώ – κοίταξα κ.λπ.

– σε **-εσα** (η παραλήγουσα γράφεται με **ε** [έψιλον])

Παραδείγματα

- καλώ – κάλεσα, βαρώ – βάρεσα κ.λπ.

– σε **-εψα** (η παραλήγουσα γράφεται με **ε** [έψιλον]).

Παραδείγματα

• **θαρρώ** – **θάρρεψα** κ.λπ.

– σε **-ηξα** (η παραλήγουσα γράφεται με **η** [ήτα]).

Παραδείγματα

• **βροντώ** – **βρόντηξα**, **φυσώ** – **φύσηξα** κ.λπ.

✓ Τα ρήματα που στον ενεστώτα τελειώνουν σε **-αίνω** στον ενεργητικό αόριστο μπορεί να τελειώνουν:

– σε **-υνα** (η παραλήγουσα γράφεται με **υ** [ύψιλον]).

Παραδείγματα

• **βαθαίνω** – **βάθυνα**, **λεπταίνω** – **λέπυνα**, **παχαίνω** – **πάχυνα** κ.λπ.

– σε **-ηκα** (η παραλήγουσα γράφεται με **η** [ήτα]).

Παραδείγματα

• **ανεβαίνω** – **ανέβηκα**, **κατεβαίνω** – **κατέβηκα**, **μπαίνω** – **μπήκα** κ.λπ.

– σε **-ησα** (η παραλήγουσα γράφεται με **η** [ήτα]).

Παραδείγματα

• **βλασταίνω** – **βλάστησα**, **παρασταίνω** – **παράστησα** κ.λπ.

✓ Πολλά από τα ρήματα που στον ενεστώτα τελειώνουν σε **-έλνω** στον ενεργητικό αόριστο τελειώνουν σε **-ειλα** (η παραλήγουσα γράφεται με **ει** [έψιλον γιώτα]).

Παραδείγματα

• **στέλνω** – **έστειλα**, **παραγγέλνω** – **παράγγειλα** και **παρήγγειλα** κ.λπ.

✓ Πολλά από τα ρήματα που στον ενεστώτα τελειώνουν σε **-έρνω** στον ενεργητικό αόριστο τελειώνουν σε **-ειρα** (η παραλήγουσα γράφεται με **ει** [έψιλον γιώτα]).

Παραδείγματα

• **δέρνω** – **έδειρα**, **γέρνω** – **έγειρα**, **σπέρνω** – **έσπειρα** κ.λπ.

- ✓ Οι άσιγμοι αόριστοι βρήκα, πήγα, πήρα γράφονται με **η** [ήτα].
- ✓ Το **έδωσα** (ενεργητικός αόριστος του ρήματος δίνω) διατηρεί το **ω** της παραλήγουσας σε όλα τα πρόσωπα της οριστικής, υποτακτικής και προστακτικής.

Παραδείγματα

- έδωσα – δώσω – δώσε κ.λπ.
 - δώσατε – δώσετε – δώστε κ.λπ.
- ✓ Εκτός από τα παραπάνω, υπάρχουν επίσης πολλά ρήματα που σχηματίζουν **ανώμαλο** αόριστο, η ορθογραφία του οποίου ποικίλλει. Έτσι έχουμε:
• ανεβαίνω – ανέβηκα	• λέ(γ)ω – είπα
• βγαίνω – βγήκα	• μπαίνω – μπήκα
• βλέπω – είδα	• παίρνω – πήρα
• βρίσκω – βρήκα	• πηγαίνω – πήγα
• έρχομαι – ήρθα	• πίνω – ήπια
• κατεβαίνω – κατέβηκα	• φεύγω – έφυγα

Ασκήσεις*

15.1 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω ρημάτων με **ι, η, υ, ει ή οι**.

ομόρφ..υ..να	δάκρ.....σα	κατέκλ.....σα
ζόρ.....σα	άθρ.....σα	διατήρ.....σα
ζούπ.....ξα	έδ.....ξα	παράτ.....σα
μέθ.....σα	μήν.....σα	λέπτ.....να

* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

δάν.....σα	έπν.....ξα	παράγγ.....λα
έστ.....σα	δείπν.....σα	έστ.....λα
διακόσμ.....σα	βρ.....κα	καθάρ.....σα

15.2 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στον κατάλληλο τύπο του ενεργητικού αορίστου.

- α) Μελέτησα..... (μελετώ) πολύ σκληρά γι' αυτές τις εξετάσεις και γι' αυτό (πετυχαίνω).
- β) Την ώρα που (προβάλλω) ο ήλιος, τα παιδιά (ξεκινώ) για το χωριό.
- γ) Το παραδέχομαι, (σφάλλω).
- δ) Για να μπορέσω να κοιμηθώ, (μετρώ) ως το εκατό πολλές φορές.
- ε) Όλοι οι πιστοί (ψάλλω) το «Αι γενεαί πάσαι» με κατάνυξη.
- στ) (βγαίνω) έξω αμέσως όταν (φεύγω), σε (ψάχνω) αλλά δε σε (βρίσκω).

15.3 Ξαναγράψε το παρακάτω κείμενο μεταφέροντας τα υπογραμμισμένα ρήματα στον ενεργητικό αόριστο.

Αξημέρωτα φτάνουμε στο χωράφι. «Ώρα καλή και ευλογημένη μας!» λέει η μάνα μου στις άλλες γυναίκες, για να αρχίσουν. «Καλά μπρεκετία!» απαντούν οι άντρες και μεμιάς, φραπ φριπ, ανάβουν τα δρεπάνια στο σταυροχώραφό μας. Στην αρχή κοίταζα σαν χαμένος... Οι πιο δυνατοί άντρες, με τα μεγάλα δρεπάνια, δούλευαν στη μέση του χωραφιού. Οι πιο αδύναμοι, με τα μικρά, στις άκρες. «Το σταυρό πρώτα!» φωνάζει ο πατέρας. Θερίζουν πρώτα ένα κομμάτι σε σχήμα σταυρού.

(Γλώσσα ΣΤ' Δημοτικού, ΟΕΔΒ 2006)

Αξημέρωτα φτάσαμε.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15.4 Βρες τα λάθη που έχουν γίνει στην ορθογραφία του αορίστου των υπογραμμισμένων ρημάτων που βρίσκονται στο παρακάτω κείμενο.

Σήμερα πείγα με τον μπαμπά στο αλώνισμα. Ο πατέρας με κάθησε πάνω στο άλογο, για να έχει βάρος το ζώο και να πιάνει καλύτερα η δοκάντα τα άχυρα. [...] Μόλις μ' έβαλλε ο μπαμπάς στο άλογο, ο αλωνάρης έδεσε το σχοινί των αλόγων στο στρίγερο, στο ξύλο που είναι στημένο στη μέση του αλωνιού. «Άπλωσε!» φώναξε στ' άλογα ο αλωνάρης, και τους έδοσε μια στα πισινά με τα καμουτσίκια.

(Γλώσσα ΣΤ' Δημοτικού, ΟΕΔΒ 2006)

Σήμερα πήγα.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Χριστούγεννα*

» Επαναληπτικές ασκήσεις

16.1 Γράψε τα παρακάτω ουσιαστικά στην ονομαστική και τη γενική πληθυντικού.

	Ονομαστική πληθυντικού	Γενική πληθυντικού
το μέρος	τα μέρη.....	των μερών.....
το χρέος		
το έδαφος		
το στέλεχος		
το όρος		
το χείλος		
το άνθος		
το κέρδος		

* Στην ενότητα Χριστούγεννα προτείνουμε επαναληπτικές ασκήσεις για την εμπέδωση της ορθογραφίας των προηγούμενων μαθημάτων.

Οι απαντήσεις στις Επαναληπτικές ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

16.2 Συμπλήρωσε τις καταλήξεις και τόνισε τις παρακάτω λέξεις.

α) των κρατ <u>ώ</u> ν..	ε) των δασ.....
β) του μεγεθ.....	στ) του ιχν.....
γ) τα βελ.....	ζ) τα ετ.....
δ) του θαρρ.....	η) των παθ.....

16.3 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω λέξεων με ι, η ή υ.

κ.ύ...μα	κρ....μα
πάθ.....μα	ίδρ.....μα
μάθ.....μα	μήν.....μα
κλ....μα	διάστ.....μα
κλ....μα	μηχάν.....μα

16.4 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω λέξεων με μ ή μμ.

κό.μμ.α	δέ.....α
τρί.....α	θέ.....α
αξίω.....α	κλάδε.....α
ψέ.....α	βλέ.....α
άλει.....α	γρά.....α
διάλει.....α	ξέπλυ.....α

16.5 Γράψε τα ουδέτερα ουσιαστικά που παράγονται από τα παρακάτω ρήματα.

α) γράφω	→	γράφ <u>μα</u>
β) απλώνω	→	
γ) τεντώνω	→	
δ) βλέπω	→	
ε) καλύπτω	→	
στ) μαθαίνω	→	

16.6 Γράψε Σ (σωστό) ή Λ (λάθος) για να δείξεις αν είναι σωστή ή όχι η ορθογραφία των παρακάτω ρημάτων σε -τε / -ται.

- α) Πότε φύγεται για το νησί; [.....]
- β) Η Σοφία ντρέπετε πολύ. [.....]
- γ) Θέλετε παγωτό ή όχι; [.....]
- δ) Παρακαλούμε μην παρκάρεται μπροστά στην είσοδο της πολυκατοικίας. [.....]
- ε) Απαγορεύεται το κάπνισμα. [.....]
- στ) Γιατί κάθεται μόνος του; [.....]

16.7 Συμπλήρωσε τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις με -τε / -ται.

- α) Παρακαλούμε μη θορυβεί.....
- β) Η Δανάη φοβά..... το σκοτάδι.
- γ) Φύγε..... από μπροστά μου και μη με ενοχλεί..... είπε η μητέρα θυμωμένη στα παιδιά της.
- δ) Ακούγε..... ένας δυνατός θόρυβος. Από πού έρχε.....;
- ε) Μη μαςά..... τσίχλα την ώρα του μαθήματος, είπε ο δάσκαλος στα παιδιά.
- στ) Μην ομιλεί..... στον οδηγό.
- ζ) Απαγορεύε..... το κάπνισμα μέσα στο νοσοκομείο.

16.8 Συμπλήρωσε τις καταλήξεις στα παρακάτω επίθετα και τόνισέ τα.

- α) της ελώδ..... έκτασης
- β) των ευγεν..... ανθρώπων
- γ) του θυελλωδ..... έρωτα
- δ) τον προσεχ..... Οκτώβρη
- ε) του υγι..... οργανισμού
- στ) τα επικερδ..... επαγγέλματα
- ζ) των διεθν..... σχέσεων
- η) τους επιφαν..... άνδρες

16.9 Γράψε τις παρακάτω φράσεις στον άλλο αριθμό.

- α) τη σαφή οδηγία → τις σαφείς οδηγίες.....

- β) τον ευτυχί γέροντα →
- γ) την αμμόδη παραλία →
- δ) τους συνήθεις υπόπτους →
- ε) της δασώδους περιοχής →
- στ) τον ευφυή μαθητή →

16.10 Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω μετοχές με ο ή ω.

α) εμπορευ...μένος	στ) φερ...μένος
β) τιμ...μένος	ζ) τεντ...μένος
γ) εργαζ...μένος	η) ειπ...μένος
δ) προσδοκ...μένος	θ) φαγ...μένος
ε) ενδιαφερ...μένος	ι) λεγ...μένος

16.11 Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω μετοχές με μ ή ν.

α) βα...ένος	στ) θρε...ένος
β) κυ...ένος	ζ) ρα...ένος
γ) γρα...ένος	η) διπλω...ένος
δ) καλυ...ένος	θ) αλει...ένος
ε) μαγε...ένος	ι) χτυπη...ένος

16.12 Βρες τα λάθη που έχουν γίνει στην εφαρμογή του τελικού ν.

α) στην συγκέντρωση	→	στη συγκέντρωση.....
β) το μπαμπά	→	
γ) δε έρχομαι	→	
δ) μην μιλάς	→	
ε) μη ψάχνεις	→	
στ) αυτήν χαιρέτησα	→	
ζ) σα κυπαρίσσι	→	

η) στο γκρεμό →

θ) τη τσίχλα →

16.13 Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω ρημάτων με *ι, η, υ, ει ή οι* και βάλε τόνο όπου χρειάζεται.

βρ..ή..κα	μύρ.....σα	έφ.....γα
ασχήμ.....να	μήν.....σα	π.....γα
παρήγγ.....λα	μέθ.....σα	δα
ανέβ.....κα	έπν.....ξα	δάν.....σα
θέρ.....σα	έστ.....σα	μελέτ.....σα
φύσ.....ξα	άθρ.....σα	γένω.....σα